

Prof.dr. R. in't Veld over Puchinger:

‘Conservering van het goede’

door Beatrice Janssen-De Graaf en Wendelmoed Nap

Transparant 12.3 (2001) 20-21

In het kantoor van de Vereniging Landelijke Organen Beroepsonderwijs (COLO) in Zoetermeer, waar Roel in't Veld bestuursvoorzitter is, vindt het interview met deze oude vriend van George Puchinger plaats. Een medewerker vraagt ons nog een beetje geduld te hebben. ‘Hij zit op het moment nog even bij de minister, maar komt er zo aan.’ Een paar minuten later komt de grote gestalte van In 't Veld de kamer binnen. Als hij hoort dat het om een gesprek over zijn relatie en waardering van George Puchinger gaat, licht zijn gezicht op.

Hij hoeft niet lang na te denken. Hun relatie onstond gedurende het academische jaar 1976-1977, toen beide een ‘sabbatical’ op het NIAS-instituut in Wassenaar doorbrachten. ‘Ik had nog nooit van Puchinger gehoord, maar het klikte al snel. Sommige aanwezige wetenschappers waren niet voorbereid op dat jaar van nietsdoen en konden de confrontatie met zichzelf niet aan. Zo niet Puchinger. Die voelde zich er zeer snel thuis. Hij had een kamer in een bijgebouwtje, 75 meter van het hoofdgebouw verwijderd. Die afstand overbrugde hij altijd op de fiets. Samen met andere wetenschappers speelde ik na de lunch vaak volleybal. Dat vond Puchinger helemaal niets.’

Op de vraag wat voor raakvlakken. In't Veld met Puchinger had, ook op geestelijk gebied, schudt hij het hoofd: ‘We waren volstrekte antipoden. Mijn eigen achtergrond was ook geheel anders. Ik heb vroeger wel catechisatie gevolgd bij dominee Smits in Den Haag die mij bijzonder boeide. Maar toen Smits de lijfelijke opstanding nonhalant afdeed met de woorden ‘geef mijn portie maar aan Fikkie’ en hem het recht tot preken ontzegd werd, is het er bij mij ook niet meer van gekomen. Puchinger daarentegen fascineerde mij door zijn verankering in de gereformeerde traditie en zijn principiële opvattingen.’

‘Voor mij kwam hij uit een wereld waar ik nog nooit kennis mee gemaakt had. Zijn anderszijn lag voor mij vooral in zijn waardenpatroon, dat in de kern op conservering gericht was. Behoudzuchtig is te negatief uitgedrukt. Schrijf maar ‘conservering van het goede’, daar ging het Puchinger om. Verder vond ik zijn existentiële opstandigheid heel piëttig, Hij keerde zich tegen alles wat zich gevestigd had, maar de gewekte verwachtingen niet inlost.’

Fellows

In't Veld herinnert zich dat hij vooral onder de indruk was van Puchingers brede blik: ‘Dat encyclopedische van hem, zijn brede belangstelling en uitgebreide bibliotheek vond ik buitengewoon aantrekkelijk. Het grappige is dat die brede visie, die bij Puchinger niet alleen in een stortvloed van artikelen, maar vooral in het persoonlijke gesprek tot uitdrukking kwam, veel meer in Groot-Brittannië erkend werd dan in Nederland. Het gesprek tussen leermeester en student, de onderlinge collegialiteit van de fellows die aan de Britse colleges in hoog aanzien stonden, pasten perfect bij Puchingers eigen stijl. Hij was *fellow* van onder andere Pembroke College in Oxford. In dergelijke instituten, die het midden houden tussen klooster, bibliotheek en theater, voelde hij zich misschien wel het meeste thuis. Daar kon hij zijn eigen ruimte van studie en toehoorders creëren.’ Met Puchinger heeft In't Veld ook talrijke ‘discussies’ gevoerd;

[21] In't Veld heeft Puchingers historische carrière enigszins gevolgd. 'Uit zijn verhalen begreep ik dat hij aan de VU nogal is tegengewerkt. Er waren veel roddels over Puchinger in de omloop. Sommigen zeiden dat hij om zijn concurrentiepositie te verbeteren archieven afsloot waarin hij bezig was. Maar goed, wat ik zo bijzonder aan Puchinger vond, is dat hij een echt lezerspubliek had. Dat hebben niet veel Nederlandse historici. Gewone mensen kochten Puchingers werk. Ik heb zelf ook wel een meter werk van George, hoewel dat waarschijnlijk nog niet eens de helft van zijn oeuvre beslaat. Zijn trilogie vond ik een prachtig werk in z'n ambachtelijkheid. Mooi voer voor anderen die op basis daarvan analyses kunnen maken.'

Onderwijzer

'Mij valt vooral een breuk in zijn werk op. Op religieus en maatschappelijk gebied was hij opstandig en eigenzinnig. Op staatkundig gebied liet hij die opstandigheid echter helemaal varen. Volgens hem was de staat nu eenmaal het gezag dat ons van God gegeven is, in tegenstelling tot de wetenschap. Men moest van zeer goede huize komen om daarop fundamentele kritiek te leveren. Dat komt vooral in zijn interviews met figuren uit het politieke leven terug, die van een grote belangstelling getuigen, maar van weinig kritiek. Dat zie je ook terug in zijn acceptatie van de academiepenning. Daarover heb ik nog ruzie met hem gehad. Ik vond dat men hem aan de VU vanuit de historici vervelend behandeld had en dat hij tegen het establishment van de historici had moeten zeggen dat ze die academiepenning in hun zak konden steken. Hij heeft hem toch aangenomen. Ik ben niet naar de uitreiking geweest. George vond het met zijn gouvernementele installing waarschijnlijk toch een eer dat de 'academie der wijzen' hem die onderscheiding eindelijk hadden toegekend.'

In't Veld ziet ook een ontwikkeling in Puchingers geestelijke leven. 'In Engeland is door de kennismaking met het anglicanisme zijn geloofsbeleving verdiept en verbreed. Hij onderstreepte sindsdien het belang van de oecumene. Daarmee was hij ver van de gereformeerde traditie geraakt. In zoverre ik religieus ben, ben ik Hindoe. Dat vond hij niet belachelijk. Hij heeft nooit geprobeerd mij in een richting te duwen. Hij was ook erg getaakt door oosterse poëzie en spiritualiteit.'

Puchinger blijft In't Veld vooral bij als de eeuwige, echte onderwijzer die altijd iedereen aan het onderwijzen was. Waaruit blijkt dat Puchinger wellicht niet voor alle wetenschappers, maar voor veel individuen als leermeester van grote betekenis is geweest.

Personalia R. in't Veld

Prof.dr. Roel in't Veld (1942) leerde George Puchinger kennen tijdens een verblijf aan het NIAS in Wassenaar in 1976-1977. Hij was hoogleraar bestuurskunde in Nijmegen, Rotterdam en Leiden. In 1993 was hij werkzaam als staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen. Tegenwoordig is hij bijzonder hoogleraar Organisatiekunde aan de Universiteit van Amsterdam, bouwdecaan van de Utrechtse School en hoogleraar Management van openbaar bestuur in Utrecht. Hij vervult vele voorzitterschappen.